

Leto IV.

16. aprila 1951.

Štev. 67.

NACELNOST - PROBLEM *sedanjosti*

Odkar je KPJ prelomila s Kominformom in VKP(b), je zanimanje Zapada za Jugoslavijo stalno naraščalo. Ne moremo reči, da so bili rezultati tega naraščajočega zanimanja vedno in vseskozi objektivni. Mogli bi celo reči, da se n.pr. časopisje v Ameriki skoraj ostro deli v tako, ki stalno prinaša neobjektivne članke o položaju v Jugoslaviji in Titu ter v tako, ki prinaša bolj ali manj objektivne prispevke o isti temi. Ne smemo pa misliti, da je taka razdelitev ameriškega tiska kakorkoli istovetna s kakšno drugo politično delitvijo tiska. Pojmi niso ostro ločeni, čemur je vzrok dejstvo, da informacije, ki jih doživlja javnost tukaj, zavise od pogledov poročevalcev v Jugoslaviji, katerih pogledi pa so v premnogih primerih čudovito zmešani in tendenčni.

Kaj je vzrok, da zasluži uboga, izmučena, lačna Jugoslavija toliko pozornosti v očeh Zapada? Ne ugibajmo preveč: 32 divizij; dejstvo, da je v opoziciji proti Kominformu in VKP(b); upanje, da bo Tito v približujočem se obračunu med Vzhodom in Zapadom stal na strani slednjega ali vsaj ostal nevtralen. V drugi svetovni vojni smo bili vsi priča, da so se velike demokracije povezale s Sovjetsko Zvezo in jo hvalile, kolikor je pač dopuščal dober okus, čeprav je včasih tudi tega manjkalo, pristavljajoč sicer - "v interesu objektivnosti" - da je še vedno komunistična država. Isto se dogaja danes v primeru Jugoslavije. Argument, da je Jugoslavija še vedno komunistična država, naj pomiri tiste prenapete objektivneže, ki bi jih morda razburil slavospev o Titovi borbi "za svobodo", o njegovi večni neodvisnosti od Sovjetske zveze in njene pomoči, o herojski borbi jugoslovanskih narodov pod Titovim vodstvom za obnovo države, o njihovi pripravljenosti, da se dajo vsi do zadnjega pobiti za Tita v borbi proti zaslužnjevalni Sovjetiji. Tak je redno glas neobjektivnega časopisja tu, čeprav se tu in tam zasledi podobne "ugotovitve" tudi v objektivnem. Da pa bi pomirili prebujajočo se demokratično vest ob tem čudnem ljubimku nju med demokracijo in komunizmom, se poslužujejo vsi brez razlike vsaj tehle opravičevalnih formul: a) diktatorski režim v Jugoslaviji se je v mnogočem omilil; b) jugoslovanski narodi vsekakor dajejo prednost Titovemu režimu pred Stalinovim; c) Tito še nikdar ni imel toliko ljudstva za seboj, kot zdaj; d) njegov spor z Moskvo ogroža komunistične partije v vseh drugih državah in s tem koristi stvari demokracije; e) jugoslovanski narodi še nikdar niso poznali prave demokracije, zato tudi sedanja diktatura zanje ni ravno nekaj nenavadnega.

Karkoli bi že kdo pisal o Jugoslaviji, zapomnimo si eno: zaradi trenutne fizične slabosti išče Zapađ pomoči, kjerkoli jo pač more najti. Ako ga ni bilo sram skleniti zvezo s Sovjetijo, ki je bila 1.1.1941 prav tako totalitarna, kot je danes, čeprav so jo tedaj hvalili, danes jo pa kolnejo, ga ne bo sram skleniti zvezo s komunistično Jugoslavijo ali katerokoli drugo diktaturo, če mu to ustreza in koristi. Iz raznih izjav je mogoče sklepati, da prav za prav demokracije nimajo ničesar proti komunizmu (kar zopet odkriva njih "moralno" silo), ki n.pr. ne ogroža njih samih. Z drugimi besedami: dokler komunizem obesa, pobija, muči, ropa itd. druge narode, ni prav nobenega vzroka, da bi se nad tem razburjali (primer Jugoslavije). Šele ko komunizem grozi poseči s trdo roko v demokratsko družbo Zapada, postane tista zver, proti kateri se je treba boriti do zadnjega (primer Sovjetske zveze). Kje je tu načelnost? In resolucije OZN o osnovnih pravicah človeka kjerkoli na svetu? Prijatelji, danes ni čas za sentimentalnosti, sicer pa pogledjte gornje formule, ali vsaj zadnjo. Izgleda, da demokracija ni stvar principa, temveč navede. Če je nisi vaju, kakor nekateri trde, potem je ne rabiš, potem zate kakršnekoli resolucije o človeških pravicah ne veljajo, potem te naj še kar naprej tepejo, mučijo, ropajo, saj drugega nisi bil vajen!

Zapađ bi tako rad dobil "pomoč" 32 jugoslovanskih divizij. Ker bi sicer vse mnenje

okrog Jugoslavije izgubilo pravo oporo, se mora trditi, da so te divizije odlične, z visoko morale, pripravljene, da se bore kot levi itd. In res najdete tak optimizem vsepovsod. Če pa pomislite, da vendar te divizije ne morejo biti sestavljene iz samih Titu zvestih partijcev (in samo o teh bi morebiti lahko sklepali, da bodo šli umirat za Tita), a da bi se morale boriti proti Stalinu samo za to, da ostane na oblasti Titov režim, in če vzamete v obzir še nekaj drugih činiteljev, potem se vam gornje trditve ne bodo zdele tako jasne in same ob sebi umevne. Zapadni računarji pozabljajo, da je med nasiljem in prostovoljno velika razlika in da se nasilju skušajo izogniti ob prvem trenutku. Zato ni verjetno, da bi se jugoslovanski narodi borili za nekoga, ki jim drži za hrbtom revolver.

Znani ameriški radijski komentator in člankar Drew Pearson se je pred kratkim mudil v Jugoslaviji. Sodeč po njegovem članku, ne goji o Titu in njegovem režimu nikakih iluzij. Pravi, da je današnja zveza med USA in Jugoslavijo priložnostni zakon, katerega USA ne morejo bolje opravičiti, kot svoje zveze z južnoameriškimi diktatorji. Pearson pravi, da je komunizem v Jugoslaviji v polnem zagonu, čeprav je nastopilo v zadnjem času nekaj olajšav. Gospodarske prilike so v Jugoslaviji še slabše, kot v satelitskih državah. Vzrok temu je, pravi Pearson, ne toliko kolektivizacija kmetij, kot neugnan želja Jugoslovancev graditi tovarne v vsej naglici, kar je precedilo denar iz kmetijskega v industrijsko področje. Čeprav je suša povzročila veliko pomanjkanje, je to pomanjkanje brez dvoma v neki meri iskati tudi v kmečkem odporu proti sistemu kvot, ki sili kmeta, da proizvaja določeno količino živil za državo. Sicer, pravi Pearson, da so ta sistem sedaj nekoliko omilili, da pa je pred tem šlo 11.000 srbskih kmetov v ječo, ker niso bili izpolnili norm in ker so se upirali stopiti v kolhoze. (Lahko si predstavljamo, da slovenski kmeti niso vozili nič bolj).

Kakor pozdravljamo objektivno stališče g. Pearsona, nam vendar ne pove nič takega, kar ne bi vedeli, oziroma česar ne bi pričakovali. Pri njem in pri drugih časnikarjih pa pogrešamo tisto zahtevo, ki edina more zadostiti načelu demokracije, pravičnosti in svobode: odprava komunizma vsake vrste; zrušitev Titovega režima; vrnitev svobode jugoslovanskim narodom. Dokler velike demokracije ne postavijo te zahteve, z njimi ne moremo soglašati, niti jih ne moremo smatrati za iskrene, pa čeprav bi odobraval njih trenutno podpiranje Tita v interesu končne zmage demokracije in zapadne kulture. Politike ni mogoče ločiti od splošno-veljavnih načel morale. Tudi če podpirajo Tita, demokracije ne bi smele pozabiti, da Jugoslavija ne obstoja le iz Tita in trenutno vladajoče KPJ, temveč predvsem iz jugoslovanskih narodov, katerih naklonjenost bi si morale v prvi vrsti pridobiti. Tita in njegovo KPJ bo odnesel svetovni vihar, a jugoslovanski narodi bodo ostali in če se ne bodo ravno s preveliko hvaležnostjo spominjali zapadnih "uslug", čigava krivda bo to? Podpiranje Tita v sedanjih okoliščinah je za Zapad koristno, zamolčanje polne resnice o njem in njegovem režimu, slikanje fatamorgan, kot bi bile resnica, pa je neodgovorno, nepošteno, egoistično in neumno. Popuščanje Sovjetski zvezi se je že maščevalo, popuščanje Titu se bo še na ta ali oni način. Predvsem demokracije s svojim ravnanjem odvzemajo polet in prepričevalnost demokratičnim načelom, ki jih dan za dnem izdajajo, a katera edina morejo igrati odločilno vlogo v obračunu med komunizmom in demokracijo.

M.P.

TITO IN NAROD

Cleveland, 2. aprila. - Vaš dopisnik je informiran, da je Narodni odbor za svobodno Evro po nedavno postavil vsem Jugoslovancem, ki so zaposleni v tem odboru, posebno vprašanje. Odgovorili naj bi namreč, kaj bi bilo treba storiti, da bi jugoslovanski narodi podprli Titov režim in kaj bi bilo treba storiti, da bi se jugoslovanski narodi obenem učinkovito uprli morebitnemu napadu na Jugoslavijo od strani satelitskih vojsk oz. Sovjetov.

MACEDONSKI BEGUNCI

Trst, 4. aprila. Naš dopisnik poroča: - Od časa do časa pridejo na Svobodno tržasko ozemlje macedonski begunci in to iz Jugoslavije, Bolgarije ali celo Grčije.

Zanimivo je razpoloženje med temi macedonskimi begunci z ozirom na Jugoslavijo, kot sem ga imel priliko opaziti.

Grški Macedonci so odločno proti Jugoslaviji in so se kaj hitro povezali v Trstu z ekstremističnimi hrvatskimi begunskimi krogi.

Drugačno pa je razpoloženje Macedoncev iz Jugoslavije. V veliki večini so bili v principu naklonjeni sedanji Narodni Republiki Macedoniji v okviru zvezne Jugoslavije. Bili so, dasi Macedonci, jugoslovansko orientirani. Pravijo, da naj tudi po odstranitvi jugoslovanskega komunističnega režima še vedno obstoja zvezna Jugoslavija, v kateri naj bi bila Narodna Republika Macedonija ena izmed njenih držav.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu - skupno 24 števil na leto. Letna naročnina znaša 24/- ali 6/- četrtletno. Za tujino velja odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo. Dostavljamo v vse dosegljive države. Informacije nudi uprava KT, 53 Bucks Hill, Chapel end, Nr. Nuneaton, Warwickshire, England.

Slovinci v Britaniji! Poslužite se knjižnice v Coventry-u! Pišite na "SLOVENSKO KNJIŽNO", Keresley Industrial Hostel, Coventry.

Prispevke za Socialni Sklad 29. oktobra pošljite na upravnico gđc. Vido Zabavnik.

29, Tunis Road, London W.12.

NARODNA ZAVEST MED SLOVENCMI IN JUGOSLAVIJA

Uredništvo Klica Triglava objavlja danes prvo serijo odgovorov na svojo anketo, ki jo je razpisalo med begunci, ki so pribežali nedavno iz Jugoslavije v svobodni svet. Odgovore so dali tudi nekateri ljudje, ki še vedno živijo v Jugoslaviji. Zato iz razumljivih razlogov ne moremo objaviti njih imena, podali pa bomo v naslednjem o njih kratko karakteristiko.

Med ljudmi, ki so se odzvali naši anketi, so trije člani Komunistične partije. - Starost zaslišanih se giblje med 23 in 40 leti ter prihajajo iz najrazličnejših plasti naroda. So to delavci, študenti, trgovci in gospodinjke. Nekaj jih je iz Ljubljane, nekaj iz Štajerske in nekaj Primorske. Vključeni so tudi Hrvati, Srbi in Macedonci.

Odgovori so bili podani večinoma pismeno, tako, da nam bo možno v gotovih slučajih do besedno citirati gotova mnenja. Kjer pa so si nekateri odgovori preveč slični, jih bomo povezali v en sam odgovor, vzdržujoč se pri tem slehernega laičnega komentarja. Poskrbeli smo, da so podali odgovore odgovorni ljudje, katerih mnenje je vredno upoštevanja in da so jih podali čim prej po zapustitvi domovine, tako, da nanje ni vplivalo razpoloženje emigracije.

= = = = =

VPRAŠANJE: Na kakšni stopnji je danes slovenska narodna zavest? Ali obstoja mišljenje, da je vprašanje slovenske narodnosti izven vsake diskusije, da ta narodnost živi v zavesti in tradiciji slovenskega človeka in da ni življenjske osnove za jugoslovansko narodnost?

ODGOVOR: Med Slovenci je danes narodna zavest na zelo visoki stopnji. Slovenska narodnost je živa in po vseh znakih ni osnove za jugoslovansko narodnost. "Z ozirom na internacionalni komunizem danes v FLRJ ne moremo govoriti o narodni zavesti pri vladajočih krogih, kajti ti sigurno dajejo prednost onemu, ki je komunist, pa naj si bo Nemec, Italijan, Anglež ali kdorkoli." S prednjim se strinja večina odgovorov.

"Ni bilo in tudi ni nobene osnove, ki bi Slovenca spravila v dvom radi njegove narodne pripadnosti. Sigurno je, da je mnogo ljudi spoznalo napako, ki se je odigrala v naši zgodovini, da se je nekoč enotni jugoslovanski narod tako razcepil. Dočim so komunisti zdaj to trenje navidezno izbrisali in ustvarili nekako umetno bratstvo med narodi, je navzlic temu jasno, da bo prišlo pri graditvi bodoče državne tvorbe na Balkanu zopet do nasprotij in težkoč. O kakih osnovah za jugoslovansko narodnost, ki bi rešila jugoslovansko narodno steno vprašanje, po mojem mnenju, ne bo mnogo govora."

V nasprotju s prednjim sledi naslednja izjava: "... pri nasprotnikih komunizma, to je pri večini slovenskega ljudstva, je po mojem mnenju narodna zavest majhna, ker se zdi večini narodnjaštvo preživela stvar, saj tudi v splošnem na svetu ni borbe med državami kot takimi, ampak obstoja le borba med dvema svetovoma: komunističnim in demokratičnim. Seveda pa ne smemo smatrati Slovencev za internacionaliste. Morda je le trenutno, spričo seda njega stanja v Jugoslaviji, položaj tak, pa bi se v primeru spremembe današnjega sistema, popolnoma spremenil. Narodna zavest je slovenskemu človeku prirojena in se bo kljub zaprekam držal starih običajev, ki so večini verskega značaja in katere današnji jugoslovanski režim iz mržnje do vsega, kar je cerkveno, po vsej sili hoče odpraviti. Pa tudi pri tem moramo pripomniti, da se večkrat tudi ljudstvo drži starih tradicij bolj iz opozicije kot iz občutka narodnjaštva!"

VPRAŠANJE: Kakšno je razpoloženje ljudi za Jugoslavijo? Ali so mišljenja, da je Jugoslavija Slovincem dobrodošla, potrebna, ne glede na to, da so pred vojno Jugoslavijo predstavljal in vodili nedemokratični režimi, po tej drugi svetovni vojni pa komunistični?

ODGOVOR: Na to vprašanje sta odgovorila le dva člana KP, oba s po enim stavkom. "Jugoslavija je živa stvarnost in jo, po mojem mnenju, sprejemajo ter čutijo vsi Jugoslovani," - "Razpoloženje ljudi za Jugoslavijo je dobro in smatrajo, da je Slovincem Jugoslavija dobrodošla in potrebna." Z ozirom na drugačno stanje na Primorskem, eden izmed njih pripominja: "Razočaranje Primorcev izvira le iz ostrejšše diktature kot je bila fašistična ter iz socialno-gospodarske in politične uprave, ki jih je spravila iz sentimentalnih težav po svobodi v sedanjo prevaro, ki nima več niti socialnosti, niti gospodarskega napredka, niti političnih pravic. O preteklih nedemokratičnih režimih iz predvojne dobe današnji Jugoslovani sploh ne mislijo, ker je današnja stvarnost pretrda."

Ostali odgovori izzvene takole: "... vsi pa so razen komunistov za Jugoslavijo, v kateri bi vladal red in osebna svoboda ter bi bile vsakemu človeku zagotovljene človeške pravice. Vsi so pa prepričani, da je Slovincem Jugoslavija potrebna brez ozira, da so pred vojno bili na vodstvu nedemokratični režimi. Tako je tudi mišljenje, da današnji režim drži Jugoslavijo v celoti brez ozira, kako se ljudje počutijo pri tem." - "Mislim, da večina ljudi v Sloveniji trenutno ne misli na to, čim bolj bodoči odcep od Jugoslavije. Zgleda, da se o tem pokretu govori več v emigraciji nego doma. Eno je pa dejstvo, da Slovenec in pa tudi Jugoslovčan ne vidi več v zunanji politični formi nobene garancije za srečo in bla-

gostanje, temveč da se bo v bodoče obrnilo več pozornosti na notranjo izgradnjo, na družbeni red. Na žalost so ljudje spoznali, da je celo bolje živeti pod tujim jarmom, mislim v narodnostnem preganjanju, nego v lastni državi pod nemogočo slabo notranjo ureditvijo."

"Nekateri (predvsem mladina) je za Slovenijo v sklopu Jugoslavije, dočim so drugi za neke vrste "Donavsko federacijo". Slovenija kot samostojna država pa ima le malo zagovornikov."

"Jugoslavija, in to samo strogo federativna in demokratična Jugoslavija, je Slovincem dobrodošla v toliko, ker bi verjetno lahko predstavljala varnost, ščiteno interesov in obstoja milijonskemu narodu na važni točki Evrope. Ljudstvo se zaveda slabih strani zgodovine dosedanje Jugoslavije, ki jo je in jo še piše predvojni in sedanje vodstvo, venčar je prepričano, da bi se s stvarnim sožitjem moglo ustvariti necentralistično in neparšijsko Jugoslavijo, taki državi bi brez dvoma tudi slovenski narod nudil vso možno zaupanje in podporo."

"Govori se tudi mnogo o državi, ki naj bi jo sestavljala Slovenija, del Avstrije in Trst". In končno imamo tu še docela nasprotno mnenje, ki je izraženo v naslednji izjavi: "Po mojem mišljenju in morda tudi po mišljenju večjega dela intelektualcev Jugoslavija Slovenem ni dobrodošla. Prej kot sedaj so bili Slovenci izkoriščeni od ostalih narodov, ki jih po kulturi in civilizaciji še danes ne dosegajo. Mentaliteta in kultura slovenskega človeka se tako razlikuje od one Srbov, Hrvatov, Makedoncev, Črnogorcev itd., da se mi zdi, da ni mogoče, da bi živeli dolgo skupaj v popolnem sožitju, kar je pogoj za državo, kjer žive različni narodi. Pač pa bi bila Slovincem gotovo dobrodošla Združena Evropa, kjer bi po načinu USA imeli vsi narodi enakopravnost. V tem slučaju bi morala Slovincem seveda pripadati tudi Koroška in del sedanjega Tržaškega ozemlja."

S strani Srbov je najznačilnejši sledeči odgovor: "Srbska narodna zavest je globoko zakoreninjena v narodu in je to dejstvo, s katerim je treba računati. Ni osnove za neko jugoslovansko narodnost. Narod je izučila nacistična taktika "Divide et impera" in je uvidel, da ni možnosti obstanka v samostojnih državah. Razlogi samoohranitve, obnove in na predka ter svobode narekujejo Srbom, da obstoj Jugoslavije sploh ne stavi vprašanje. Narodi Jugoslavije stoje čvrsto na načelu, da je Jugoslavija sinteza njihovih potreb in želja. In to vkljub dejstvu, da so pred drugo svetovno vojno vladali Jugoslavijo nedemokratski režimi, ki so izigrali želje narodov in dejstvu, da jo vodijo sedaj komunisti ne za potrebe naroda, marveč iz partijskih pobud in koristi."

Hrvatske odgovore bi mogli zaobseči v izjavi: "Čeprav je veliko ljudi, ki menijo, da je nedeljena Jugoslavija potrebna tudi Hrvatom, večina njih misli, da bi Hrvati mogli živeti v bodočnosti v Jugoslaviji le po poštenem sporazumu s Srbi, medtem ko bi v pomanjkanju sporazuma, ki bi dal Hrvatom iste pravice pri upravi države kot Srbom in da bi se počutili gospodarje v svoji hiši, bilo za Hrvate najboljšo, ako bi živeli v svoji državi (ki ne bi smela ličiti na NDH)." "Vkljub vsemu, je narodna zavest pri Hrvatih danes močnejša, kot bi si jo želela KP in politbiro. Lahko se reče, da je ta zavest vsaj toliko močna kot je bila poslednja leta pred vojno."

VPRAŠANJE: Ali obstoja prepričanje, da je federacija dobra in primerna institucija kljub potenciranemu stvarnemu centralizmu, ki bi mogel manjšati vero, zaupanje v federacijo (ki tako obstoja le na papirju)? Ali mislite, da je možna Jugoslavija, ne da je brezpogojno vezana na idejo o enem jugoslovanskem narodu? - Ali je praksa, razporeditev prebivalstva dokazalo, da je sedanja razdelitev na šest republik dobra? Bi morda Bosanci rajši hoteli biti pod srbsko odn. hrvatsko republiko kot pa da so v lastni -BiH- republiki?

Odgovore na prednja vprašanja bomo objavili v prihodnji številki Klica Triglava.

DVOJNA ŠTEVILKA "PORUKE"

dnje Evrope.

S SOVJETI NAD TITA

London, 10. aprila. - Naš dopisnik poroča. - Tu kajšnji Jugoslovanski narodni odbor je te dni izdal dvojno številko svojega lista "Poruka", o kateri je Klic Triglava že poročal januarja.

Ta številka je posvečena 27. marcu. Vsekar je uredništvo dalo prednost ponatisu članke g. Kneževića "Knez Pavle, Hitler in Solun", ki ga je objavila revija "International Affairs". Omenjeno je tudi, da je na ta članek odgovoril b. predsednik vlade g. Dragiša Cvetković v francoskem dnevniku "Le Figaro". - "Poruka" dalje vsebuje tekst originalnih dokumentov o 25. marcu, ki so bili objavljeni takoj v nemških kot zavezniških zbirkah dokumentov iz tiste dobe.

Precej prostora je tudi posvečeno Filadelfijski deklaraciji osvobojenja vzhodne in središnje Evrope.

London, v začetku aprila. - Naš dopisnik poroča. - Semkaj je prišel g. V. Miličević, mož iz najožje kraljeve okolice, ki je v Parizu vodil pisarno kralja Petra. Izvedel sem, da je odšel iz Pariza pod pritiskom, ker mu je tamkajšnja policija naznanila, da ni več zaželen v Franciji.

Francoska policija je, kakor sem zvedel, odkrila, da je skupina okrog kraljeve pisarne pod vodstvom g. Miličevića poskušala rušiti Tita. S sovjeti naj bi se domenili za so delovanje pod pogojem, da se kralj Peter vrne na prestol. Ista skupina kraljeve okolice je pošiljala agente v Jugoslavijo, katere so Titove oblasti zajele takoj na meji in kasneje sodile v Beogradu, kot je Klic Trig-

glava že poročal. Pravijo, da so jugoslovanski komunisti vedeli za agente že v samem Parizu, še preden so se odpravili na pot.

Da bi prišli s Sovjeti v boljši stik, je ta skupina hotela poslati v Švico gđ. Desan=ko Stankovič, od katere je potem francoska policija zvedela za celo stvar.

G. Miličević je v Londonu priznal nekemu prijatelju, da so zares nameravali sodelovati s Sovjeti pri rušenju Tita. Pred to izjavo sem bil mnenja, da je po sredi samo spletkarjenje Titovcev.

SOCIALNI SKLAD 29. OKTOBRA

Landeck-Tirol, Avstrija. 24.3.51.-

Sporočam Vam, da sem z veseljem sprejel Vašo pošiljko. Bila je skromna ali za mene je zelo koristila, obenem mi je dvignila moralo, z obzirom na bratsko sodelovanje pobeglih in pregnanih Slovencev in mi daje nado na povrnitev v našo lepo domovino. Tudi jaz bom pomagal Socialnemu skladu, ko bom si z delom izboljšal svoj položaj. Lepo Vas pozdravlja in se Vam zahvaljuje Iacko Jože.

Marienheide, Nemčija. 21.3.51.-

Z veseljem sem sprejel vašo pošiljko ravno pred operacijo. Oprostite, da se vam šele danes zahvalim. Bil sem pred operacijo in po operaciji zelo slab. Hvala Bogu se mi je stanje mnogo izboljšalo. Saj dobi človek kar ve selje do vsega ko vidi, da kljub vsem težavam in razočaranju, le je nekdo tu, ki mu je pripravljen pomagati, čemu je prav nepoznan. Bodite prisrčno pozdravljeni vsi, ki ste si nadeli to lepo in velikodušno nalogo. Jaz že lim mnogo uspeha pri vašem delu.

Blaško Kristjan.

Osnabruck, Nemčija. 14.3.51.-

Pošiljko od 22.2.t.l. - moške čevlje in klobuk sem prejel. Za vse prav prisrčna hvala darovalcem. Obenem pa vsem želim in voščim blagoslovljene velikonočne praznike.

Franjo Mordej

Za Sklad sta darovala g. Franjo Sekolec iz Im dona £ 1.1.0 in g. Franc Novak iz Yaxleya 5/-. Bog plačaj!

OPOZARJAMO VSE OENJENE DAROVALCE, da se je izpremenil naslov upravnice gđ. Vide Zambavnikove, ki se sedaj glasi: 29, Tunis Rd., London, W.12. Lepo prosimo upoštevanja!

DRUGAČEN PREDLOG O KULTURNI REVJI

Poleg pisem, ki smo jih že objavili v KT glede na anketo kluba "KROG" za novo revijo, objavljamo danes še eno, ki ga je napisal g. L. Grog.

"Klub KROG, se mi zdi, je želel dati iniciativo za revijo po tradiciji Doma in sveta ali Ljubljanskega zvona. Gotovo je, da ima vsa slovenska emigracija s koroškimi, goriškimi in tržaškimi Slovenci vred duhovne in materialne sile samo za eno tako revijo. Če

bosta dve, bo vsaj ena izmed njih izživota= rila. Biti bi morala samo ena, a ta bi morala zbrati okrog sebe vse, kar je v slovenski emigraciji in med Slovenci tostran meja Ljudske republike kulturno živega. Kako zanimivo in revolucionarno bi pa tudi bilo, če bi imel človek v eni sami reviji zastopane vse smeri nekdanjega Doma in sveta, Ljubljanskega zvona in deloma celo Dejanja in Sodobnosti (kar je bilo pozitivnega v njih)!

Nekaj poizkusov ustanoviti kulturno revijo v slovenski emigraciji, se je že izjavilo. Tudi o reviji Kultura, ki jo omenja KČ v Ameriški domovini, že pol leta ni nobe nega glasu. Poleg tega jo pa misli izdajati "Duhovno občestvo za slovenski katoliški institut" in bo torej strogo katoliška revija (morda po zgledu nekdanjega Časa), ki ne bo mogla zbrati okrog sebe vse slovenske emigracije, ki ima v sebi tudi liberalne in socialistične elemente.

Zdi se mi, da ima KROGov poizkus mnogo pogojev za uspeh. Inicijatorji so mladi ljudje, ki jim nihče ne more očitati svetovno=nazorske ali strankarske zagrizenosti. Med njimi je Ludve Potokar, med mladimi Slovenci največ obetajoči prozaist. Kot je videti iz Prešernove priloge Ameriške domovine, je zraven tudi že pisatelj Karel Mauser in prof. Janez Sever. Najbrž bo to že dovolj močno in zdravo jedro, ki bo pritegnilo še druge. Pri družili naj bi se vsi, mladi in starejši. Če bi našteval imena, bi jih gotovo nekaj izpuštil. In kako naj človek ve, kdo je n.pr. ti sti "Janko", ki je v Koledarju Svobodne Slovenije napisal tako dobre verze! Sodelovanje starejših (saj sta v emigraciji kar dva bivša urednika Doma in sveta) se mi zdi zelo važno tudi zato, ker bo zelo verjetno kaj kmalu spet udarilo plat zvona in bodo mlajši morali na druga poprišča.

Glede finančne plati dvojje: Revija bi morala postati finančno čimprej, če ne takoj, samostojna. Če to ni mogoče, bi jaz imel do založbe Ameriške domovine toliko zaupanja, da, če bi revijo vzela za začetek pod svoje okrilje, ne bi izvajala nanjo moralnega pritiska. KROG naj začne zbirati v tiskovni sklad. Da nekdo začne, pošiljam 10 dolarjev. Druga stvar je naročnina. Najpravičnejše bi bilo izračunati na enak procent normalnega delavskega zaslужka vsake dežele.

S KČ podpisani dopis "K vprašanju kultur ne revije" v Am.dom. 29.11.50. je bil, kolikor vem, prvi bolj konkretni predlog o tem predmetu. Predlog KČ se mi zdi dober, ampak za neke vrste revijo, ki bi jo lahko imenovali družinsko in ki bi imela predhodnika v n.pr. nekdanji Mladiki, v Mladiki pod Finžgarjevim uredništvom pa vzornika. V tisti reviji bi bilo prostora za take koticke kot zdravniški, ženski, mladinski, humor, uganke in jezikovni tečaj. Tista revija bi ostala omejena na Slovence v angleški govorečem svetu, kajti Slovenci v Argentini že imajo nekaj takega v reviji Slovenska beseda."

L. Grog

J A V N O M N E N J E

Članek g.Frana Erjavca "OB DESETELETNICI" je povzročil obilo polemike med našimi čitatelji. V naslednjem priobčujemo nekaj pisem, ki poleg kritike omenjenega članka v 66. številki KT dodajajo k samemu predmetu nekaj novih zaključkov. UREDNIŠTVO.

Gospod urednik! G.Erjavac v svojem član-ku ugotavlja zanimiva dejstva. A je pozabil povdariti, da je tudi Simovičeva vlada dne 3.aprila 1941 potrdila pristop Jugoslavije k trojnemu paktu.

Simovičev zunanji minister dr.Ninčič je namreč tedaj obvestil nemškega in laškega poslanika, da bo nova (Simovičeva) vlada spoštovala vse zaključene sporazume, tako tudi sporazum na Dunaju z dne 25.marca 1941.

Če je torej šlo za to, da se reši čast Jugoslavije, potem se lahko vprašam, zakaj je bilo treba izvesti državni udar in potegniti Jugoslavijo v vojno, ko pa sta vendar i Cvetkovičeva i Simovičeva vlada zastopali isto politiko do Nemčije in Italije. J.P.

Dragi gospod urednik! Veste kaj mi priha ja na misel ob desetletnici 27.marca, o čemer piše KT že skozi tri številke?

Hitlerju smo vrgli rokavico v obraz in doživeli smo ne le krvavo okupacijo ampak zraven še revolucijo s poldrugim milijonom žrtev in temeljitim gospodarskim razdejanjem.

Čehi pa so lepo kapitulirali brez samega puškega strela in obvarovali so se preli-vanja krvi in gospodarskega uničenja. Njihova industrija je vso vojno dobro delala za Nemce. Pa vendar Čehom ni bilo treba iskati svoje duše. Kljub vsemu temu so ostali spoštovani, nam se je pa verjetno smejal kak zapadnjak, češ, kako so ti Balkanci naivni...

H.D.

Dragi urednik!

Če je pred desetimi leti že šlo za to, da bi "Jugoslavija našla svojo dušo", če so pučisti hoteli popeljati Jugoslavijo iz tabora Osi v tabor Zapada, potem bi lahko postopali nekoliko bolj odgovorno.

Vedeti so morali, da pomeni državni udar - vojno z Nemčijo. To je: udeležbo Jugoslavije v vojni na strani Anglije. In vendar pučisti niso prej poskrbeli za kakšen(tajni) dogovor z Anglijo, ki bi nam zagotovil po končani vojni priključitev Slovenske Koroške ter Slovenske Primorske vsaj z Gorico, če že ne s Trstom.

Če bi Jugoslavija dobila vsaj to po končani vojni, potem vse tisočere žrtve vsaj ne bi bile zaman, čeprav bi bile še vedno sorazmerno visoke, prevelike.

Londonski pakt iz prve svetovne vojne, ki si ga je pred vstopom v vojno na strani Antante zagotovila Italija, bi tem gospodom pučistom mogel biti kontra-vzorec, kako se vodi politika.

Iz tega stališča se mi zdi državni udar 27.marca, zlasti še če so ga podpihovali anglosaški agenti in če so jim Simović in tovariši slepo ugodili, zelo neodgovorno de-

nje, od katerega smo imeli popolno izgubo. Zahvaljuje itd. D.P.

Cenjeni g.urednik! Dovolite, da pripomnim k razgledom "OB DESETELETNICI" v zadnji številki Vašega lista. Iz dogodkov pred desetimi leti bi se vsekakor lahko kaj naučili, vendar samo, ako jih bomo gledali v celotni zvezi s politiko predhodnih let. Odrzani od preteklosti so prav tako čudoviti kot pasji rep, ki bi sam zase migal sredi sobe. Ne morem si predstavljati, da ne bi bilo tam celega psa. Podobno je nesmiselno obsojati oficirske klike za vmešavanje v politiko, ne da bi omenil celega psa, ki miga s tem repom - namreč političnih razmer, ki so vtikanje dovoljevale. V zdravi parlamentarni demokratični državi je kaj podobnega nemogoče. Popolnoma nemogoče pa je celo, da bi v taki državi pozdravljali puč ljudje z visoko ali nizko politično zrelostjo. Mišlim, da tudi g.F.Erjavac ne dvomi, da je v manifestacijah po Ljubljani prišlo na dan resnično (in razumljivo) čustvo odpora do Nemcev. Nekaj drugega pa je vprašanje, koliko je v politiki pametno izraziti čustva. Ne vem, kaj je predvideval vsak otrok, niti se mi ne zdi važno. Dokaj važno pa se mi zdi, da je bila država "nepripravljena" in "razdrapana". Skratka, ob 10-letnici se spomnimo, da pripelje slaba politika državo na rob propada, da so v takem bolnem stanju zelo nevarni celo "kapetančiči" in da ni čudno, če generali ne bi vedeli, kaj naj počno, kadar tega ne vedo pravi voditelji države.

M.G.

Dragi g.urednik!

Ne vem, kako more pisec članka "Ob desetletnici" meriti predvojno Jugoslavijo po kopitu za demokratične države (gl.točko 7.). V 5.točki govori o tajnem sestanku princa Pavla s Hitlerjem, kar bi bilo pač nemogoče za vladarja demokratične države. Potem piše, kot da bi bil grd greh "Klike" zarotnikov, da so izvedli udar v zgodnjih jutranjih urah, ko je ljudstvo spalo in da niso v priporočnem pismu tri dni pred izvedbo obvestili o svojem namenu princa Pavla, ki je, slabo obveščeni revež, zvedel za puč šele v Zagrebu, ko se je menda peljal na počitnice. Če ne moremo pripisati pučistom državniške zrelosti, jim pa vseeno mirne duše lahko priznamo, da so tehnično dobro izpeljali zadevo. Toliko slabše se zdi, da država ni zna-la zaposliti teh generalskih sposobnosti v skupne koristne svrhe. Ob koncu se ne morem vzdržati odpora do politikov, ki so tako grozotno odpovedali.

J.R.

Gospod urednik! Ob desetletnici je BBC v angleški domači oddaji posvetil tri četrti

ure spominom na jugoslovanski puč. Ne trdim, da bi bil to naš "edini adut", pač pa se mi zdi, da preveč očitno pranje ounj ne bo dvigalo našega ugleda v svetu. Kako pride BBC na misel, da je pred tremi meseci označil v oddaji o Jugoslaviji Slovence za germanofile? Ali ni morda baš zanos, ki vlada v Vašem članu, kriv takih neumnosti? C.M.

BRALČEVO MNENJE. - Dr. Žebot se je v članku "Bočnost satelitov" pokazal v mnogo prijetnejši luči kot pa je sicer njegova navada. Trezno, logično in zmerno je razčlenil dejstva, čeprav razumljivo ne prinaša kakih posebnih zaključkov. Menda je bil članek napisan za ameriške bralce. Ali prisodi dr. Žebot slovenskim bralcem toliko šibkejšo pamet, da jim naklanja toliko ostrejšje članke? Meni, torej vsaj enemu bralcu, se zde toliko bolj odbija joči. J.G.

Več polemike je vzbudilo tudi poročanje naših dopisnikov glede izjave biv. kralja Petra o "jugoslovanski begunski diviziji" v sklopu zapadne obrambe. Priobčamo nekaj dopisov:

Dragi g. urednik! V "Klicu Triglava" št. 66. ste posvetili znaten prostor izjavi bivšega kralja Petra. Ta izjava je ena izmed vrste podobnih neresnih in otročjih izjav in pozivov kralja Petra, začeti z zločinskim pozivom 12. septembra 1944.

Pred štirimi leti je n. pr. bivši kralj Peter podvzel po nasvetu svoje pametne okolice akcijo, ki me spominja na najnovejšo izjavo. Njegova pametna okolica, ki je v zvezi s tre tjerazrednimi angloameriški "politikami" in večjim številom Britancev in Amerikancev dvo mljive vrednosti, je uspela prepričati kralja Petra, da so te njene zveze silno koristne tako za kralja kot za "osvoboditev" Jugoslavije.

Na podlagi tega so kralj in njegova pametna okolica pričeli organizirati "dvorsko obveščevalno službo", ki naj bi prekašala tako po obsegu kot po vrednosti Secret Service. Po tem načrtu naj bi "dvorska obveščevalna služba" oskrbovala Angloamerikance z "informacijami iz prve roke" o Titovi Jugoslaviji in sploh o dogodkih politične, gospodarske in vojaške narave za železno zavezo. Dvorska pa sarna naj bi postala podružnica ameriške in britanske tajne službe.

S svojim delom naj bi ta "dvorska obveščevalna" dobila velike kredite v dolarjih in funtih od Amerikancev in Britancev, s katerimi bi to delo kajpak finansirali, a obenem pa tudi omogočili udobno življenje i kralju i njegovi ožji ter širši okolici, event. izdajanje tedenskega dvorskega časopisa itd.

Najprej so poslali v Jugoslavijo opremljene z radiopostajami nekaj mlajših oficirjev, ki so bili vsi pri samem prehodu preko meje zajeti, obsojeni in v večini postreljani. O tem je pisalo i Titovo i emigrantsko časopisje. Mnogi emigrantski časopisi so se takrat čudili in izpraševali, kako je bilo mogoče, da so bili vsi ljudje, ki jih je dvorska pi-

sarna poslala v Jugoslavijo, zajeti ob samem prehodu meje, kot da bi nekdo vnaprej obveščeval Ozno.

Kajpak je celotni načrt "dvorske obveščevalne službe" padel v vodo, kajti kreditov v dolarjih in funtih, o katerih so sanjali, ni bilo. Pokazalo se je, da Amerikanci in Britanci niso tako naivni, kakor sta si kralj in njegova pametna okolica predstavljala. Zato je kralj izvršil "čistko" v svoji okolici.

Ta akcija širši javnosti ni mnogo poznana, ker je bila "poverljiva". Enako je treba gledati tudi na kraljevo izjavo o "jugoslovanski diviziji", kajti cela režija, igralci in delo izpred in za kulisami, je ista in ima za končni cilj - kredite v dolarjih in funtih.

V eni stvari si je treba biti na jasnem: kralj Peter ne uživa pri dejansko odgovornih činiteljih v USA in Veliki Britaniji ni kakršnega ugleda in na njegove izjave, akcije in načrte, gledajo kot na postopanje nedoraslega, bogatega in razneženega mladeniča, okrog katerega so se zbrali ljudje dvo mljive kvalitete in sposobnosti - dvorskila kaji.

Seveda pa to ne pomeni, da ga Amerikanci in Britanci ne bi izkoristili, ako jim bo potreben. Toda danes jim še ni. S.A.

Gospod urednik! Zdi se mi, da preveč obsojate ponudbo kralja Petra, da bi se ustanovila posebna jugoslovanska divizija. Končno se je od begunskih Jugoslovancev vsaj eden oglasil, ki je nekaj rekel in opozoril svet, da smo še živi. Saj od političnih voditeljev itak tako malo čujemo. Nazadnje tudi predviđam, da je kralj o tem govoril tako z dr. Mačkom kot z dr. Krekom in raznimi srbskimi politikami. Škode, po mojem mnenju, itak ne more biti nobene. B.L.

Gospod urednik! Ni se treba razburjati nad kraljevimi izjavami in ponudbami. Saj ga na Zapadu nihče dosti ne upošteva. Na angleški kraljevski dvor nima dostopa, ugled si je napravil s ponočevanjem po pariških nočnih lokalih in nameravano ločitvijo. Amerika pa ljubi posebnosti, zato mu ameriški listi posvečajo malo več pozornosti. Kot kakšnemu indijskemu maharadžu - ker je pač v dobi rušenja kraljevskih tronov interesanten. Je zelo značilno, da so svoje prestole ohranili predvsem kralji severnih evropskih narodov; prav gotovo samo z dostojnim življenjem in spoštovanjem narodove volje. R.S.

Cenjeni g. urednik!

Zanimivo je, da je skoro istočasno kot kralj tudi takozvani "vojvoda" Jevdjevič ponudil Amerikancem, neodvisno od kralja (verjetno na kljub kralju, katerega naklonjenost je Jevdjevič trenutno izgubil) pet divizij.

Vaš dopisnik iz New Yorka omenja imena generalov Bore Mirkovića, Damjanovića in Radovana Popovića. Po mojih informacijah, Mir-

ković ni v kraljevi "milosti". Poleg tega pa je "javna tajnost", da se omenjeni generali med seboj ne trpijo. Vrh vsega pa se v Nemčiji nahaja še okrog dvajset generalov, starejših od gornje trojice, ki imajo svoje priče, zlasti general Dimitrije Živković, ki je po rangi najstarejši general v emigraciji. Iz tega torej sledi, da bi se pri vprašanju izbire poveljnika te vojske pojavile ne premostljive težave. Ako k temu dodamo še, da na položaj poveljnika te predvidene vojske računajo tudi "vojvode" Momčilo Djujić in Jevdjević, ki imajo veliko število "svojih ljudi", potem se situacija še bolj zaplete. Poslednja dva bosta gotovo zahtevala, da se vojska naziva "srbska divizija" in tako bo zmešnjava že pri samem vprašanju imena. R. T.

"Vaš dopisnik iz Londona javlja, da sestavljajo neki srbski begunci, v Angliji pod vodstvom bivših aktivnih oficirjev spiske ljudi, v zvezi s kraljevo izjavo.

Kolikor vem, se je to delalo že iz začetka zapustitve Jugoslavije. Mogoče se je to delo, na osnovi kraljeve izjave, sedaj še pojačalo. Naravno se poedincem gre za to, da predložijo kralju sezname in si s tem zagotovijo boljše položaje. Kralju Petru pa so taki sezname spet potrebni kot "argumenti" in dokaz, da ima emigracijo za seboj.

Osebnostno ne verjamem v osnove "jugoslovanske divizije". Niti ne verjamem, da bi Angloamerikanci dali možnost posameznim beguncem, a posebno ne oficirjem in podoficirjem. Jugoslovanski častniki so šolani na osnovi izkušenj iz prve svetovne vojne in nimajo niti pojma o taktiki, ki so jo uporabljali v drugi svetovni vojni. In še ta taktika postaja počasi zastarela s pojavom novega orožja. Potrebni bi bili vsaj dve leti intenzivnega treniranja, da bi se z vsem tem poznali. Ne mislim podcenjevati jugoslovanskih častnikov, toda ako nek človek dalj časa ne vrši svoje obrt, svojega poklica, ne le da ga delno pozabi, marveč s pojavom novih stvari, tehnike in taktike, tudi zaostane.

V poštev bi prišli morda le mlajši ljudje, odnosno vsaj v Veliki Britaniji je mlajšim, telesno zdravim tujcem možno vstopiti v britansko vojsko kot prostaki.

Najverjetnejše je, da bodo Britanci in Amerikanci v slučaju eventuelne vojne izkoristili tudi naše begunce z zaposlitvijo v vojni industriji, skladiščih itd., kot ne-kvalificirane delavce, da bi na ta način osvobodili čim več svojih ljudi za fronto. Na ta način se bodo izognili raznim nezaželenim prepričanjem s Titom in jim ne bo potrebno mučiti se z razpravljanjem odnosov med posameznimi generali, vojvodi in sploh jugoslovanske emigracije. M. N.

Opozorjamo na novi naslov upravnice Socialnega sklada 29. oktobra gđ. Vide Zabavnikove, ki se glasi: Miss Vida Zabavnik, 29, Tunis Road, London, W.12.

"ISTINA O 25. I 27. MARTU"

Pariz, 10. aprila. Naš dopisnik poroča. - V Parizu je pred kratkim izšla brošura "Resnica o 25. in 27. marcu" na srbskohrvatskem jeziku. Publikacijo razumem kot nekak prvi zvezek "Dokumentov o Jugoslaviji", kar je omenjeno na platnicah brošure.

Knjižica je posvečena spominu pokojnih Franca Kulovca, biv. slovenskega ministra ter Vojka Cvrkića, narodnega poslanca.

Vsebinsko sestavljajo članki gg. C. Nikitovića (b. ministra), Dragiša Cvetkovića (b. predsednika vlade) in Adama Pribičevića (njegov članek je ponatis od druge). Ob koncu knjižice je priobčenih tudi nekaj dokumentacij.

Pisca gg. Nikitović in Cvetković skušata dokazati, da je bil pristop Jugoslavije k silam Osi Rim-Berlin in podpis pakta na Dunaju 25. marca 1941 nujen in edini rešen izhod za Jugoslavijo v tedanji mednarodni in jugoslovanski notranji situaciji. Obenem prikazujeta državni udar generala Simovića kot neodgovorno potezo, ki je v svojih posledicah koristila samo komunistom.

"KRALJEVI VOHUNI PRED SODIŠČEM"

Pod tem naslovom objavlja "Slov. Poročevalac" poročilo o procesu, ki se je vršil v Beogradu proti šestim "vohunom", ki so zbirali podatke za iz inozemstva prihajajočega Milojka Gojića.

Poročilo navaja, da je bil duša te vohunske skupine polkovnik bivše jugoslovanske vojske Dragotin Stencl, ki je za kralja Petra v Italiji organiziral vohunsko središče s sedežem v Rimu, pri Bariju pa oddajno radijsko postajo za "četnike, mačkovce in slovenske izdajalske emigrante". Obsojeni so pred sodiščem izjavili, da radijska postaja pri Bariju poroča za četnike pod geslom "Svoboda ali smrt", za hrvatske "izdajalce" pod vodstvom Vladka Mačka pod imenom "Svobodne seljaške Hrvatske", za slovenske "izdajalce" pa pod imenom "Triglava".

Med kraji, kamor naj bi se pošiljala vohunska poročila, je tudi Laško v Sloveniji, za pošto v inozemstvo pa je bilo največ naslovov v Rimu in Trstu, kjer ima tudi kraljevska vohunsko središče v Italiji svojo, že iz prejšnjih procesov znano postojanko.

Vsi obtoženci so bili obsojeni na odvzem prostosti od 5 do 10 let. Bivši referent zveznega finančnega ministra Simeon Stanić, ki je dal podatke o zunanji trgovini, je bil obsojen na 7 let. Vodja te skupine Jovan Božić je bil izločen iz procesa zaradi bolezni.

Organizacije Zveze borcev so organizirale v Jugoslaviji partizanske marše in akcije vohunskih vaj na terenu za civiliste. Teh akcij je bilo doslej 713 z nad 550.000 udeleženci. Tu ni vračunanih na tisoče lokalnih akcij, ki so jih izvajale posamezne množične organizacije in krajevni odbori Zveze. (Iz poročila A. Rankovića na kongresu Zveze)